

Beskyt vand, natur og sundhed

Sprøjtemiddelstrategi
2013-2015

Februar 2013

Regeringen

Indholdsfortegnelse

■ Forord	5
■ Introduktion og mål	6
Et ambitiøst mål viser vej	
Udviklingen i forbrug og belastning med sprøjtemidler	
■ Tværgående initiativer	14
Skrap godkendelse af sprøjtemidler	
Styrket indsats for at beskytte grundvandet	
Øget fødevarer sikkerhed	
Skærpet kontrol med sprøjtemidler	
Investering i forskning og teknologi	
■ Særlige indsatsområder	22
Integreret plantebeskyttelse i fokus	
Færre sprøjtemidler i stat, region og kommune	
Skrappere krav til golfbaner	
Mindre belastning i haverne	
■ Bilag	28
Sådan når vi vores mål – sikker styring	
Sådan følger man IPM-principperne	
Initiativ- og effektoversigt	
Finansiering	

Forord

Vi vil beskytte danskerne og naturen mod unødigt gift. Derfor er vi stolte af at kunne præsentere regeringens sprøjtemiddelstrategi.

Vi glæder os også over, at regeringen har indgået en bred aftale med Venstre, Konservative og Enhedslisten om strategien. Det er vigtigt, at vi står sammen, hvis vi skal sikre rent vand til danskerne.

Sprøjtemiddelstrategien skal bidrage til rent miljø, god økologisk tilstand i naturen, sunde fødevarer, bedre arbejdsmiljø og flere grønne arbejdspladser.

Målet er at reducere belastningen fra sprøjtemidler med 40 procent ved udgangen af 2015.

Vi har en ambitiøs målsætning, og det er også nødvendigt, hvis vi skal sikre en fornuftig balance mellem landbrugets interesser og beskyttelse af miljøet. Er vi det mindste i tvivl, skal naturen, miljøet og det rene drikkevand i den danske undergrund komme først. Grundvandet er en ressource, vi skal sikre for de fremtidige generationer.

Vi skal arbejde for en bæredygtig anvendelse, så vi nedbringer landbrugets afhængighed af sprøjtemidler. Derfor skal vi reducere brugen alle de steder, hvor det overhovedet er muligt. Og vi skal frem for alt sikre, at de sprøjtemidler, der bliver brugt, belaster vores sundhed, natur og grundvand mindst muligt. Denne nye strategi er dermed et væsentligt bidrag til grøn omstilling af landbruget.

Sprøjtemiddelstrategien indeholder en lang række krav og initiativer over for dem, der bruger sprøjtemidler. Vi vil øge kontrolindsatsen for at sikre, at der ikke sker ulovlig import og brug af ulovlige sprøjtemidler, og for at sikre, at sprøjtemidlerne bliver brugt korrekt.

Sprøjtemiddelstrategien rummer ikke kun krav til brugerne. Den indeholder også en langsigtet satsning på forskning i brug og effekter af sprøjtemidler. Vi har bl.a. brug for mere viden om kombinationseffekter og hormonforstyrrende stoffer. Strategien baner også vej for større indflydelse i EU. Og den prioriterer udvikling af grøn sprøjteteknologi, der reducerer brugen af sprøjtemidler.

Med vedtagelsen af en ny pesticidafgift er der allerede skabt et solidt fundament for at opnå en reduktion i belastningen af sprøjtemidler. Den nye afgift er et godt eksempel på en mere intelligent regulering, hvor landbruget betaler efter belastning af sundhed, natur og grundvand. På den måde kan størsteparten af landmænd reducere deres omkostninger ved at vælge de mindst belastende sprøjtemidler.

Vi er i regeringen parate til at supplere med yderligere initiativer, hvis det bliver nødvendigt. Derfor vil strategien allerede blive midtvejsevalueret efter udgangen af 2014, så vi eventuelt kan justere kursen og målrette arbejdet med en ny sprøjtemiddelstrategi i 2015.

Den nye sprøjtemiddelstrategi er blevet til på baggrund af ideer fra en række workshops, hvor Fødevareministeriet og Miljøministeriet har inddraget samarbejdspartnere og interessenter for at komme frem til det bedst mulige resultat. Regeringen ønsker at fastholde det gode samarbejde fremover, når de enkelte initiativer skal gennemføres.

Med venlig hilsen

Miljøminister
Ida Auken

Fødevareminister
Mette Gjernskov

1. Introduktion og mål

Et ambitiøst mål viser vej

Sprøjt middelstrategien skal vende udviklingen, så forbruget af sprøjtemidler ikke fortsætter med at stige, og belastningen af sundhed, natur og grundvand bliver reduceret. Med et nyt og ambitiøst mål viser strategien vej mod et Danmark med færre og mindre belastende sprøjtemidler.

Siden 2007 er sprøjtemidlernes belastning i Danmark steget med 35 procent. Den udvikling må ikke fortsætte, og derfor lægger regeringen op til et markant kursskifte i pesticidpolitikken. Den væsentligste forandring bliver den ændrede pesticidafgift, der gør de mest belastende sprøjtemidler dyrere, og motiverer landmænd og andre brugere til at reducere forbrug og belastning.

I sprøjtemiddelstrategien sætter vi herudover nye ambitiøse mål og gennemfører en række aktiviteter, der skal sikre, at der bliver brugt færre og mindre belastende sprøjtemidler i Danmark. Strategien indeholder både nye regler, rådgivning, uddannelse, kontrol og information.

Ny belastningsindikator – og nyt ambitiøst mål

Regeringens overordnede mål er at reducere belastningen fra sprøjtemidler med **40 procent** – set i forhold til 2011 – ved udgangen af 2015. Regeringen ønsker med det ambitiøse mål at bidrage til rent miljø, god økologisk tilstand i naturen, sunde fødevarer, bedre arbejdsmiljø og flere grønne arbejdspladser.

Målet er baseret på den såkaldte PesticidBelastningsIndikator (PBI), som måler sprøjtemidlernes belastning af sundhed, natur og grundvand.

Pejlemærker for perioden

Som supplement til den overordnede målsætning er der fastsat en række pejlemærker. Pejlemærkerne angiver, hvad regeringen ønsker at opnå inden for de forskellige indsatsområder.

- Ingen overskridelse af godkendte sprøjtemidlers grænseværdier i grundvandet.
- Indholdet af rester af sprøjtemidler i danske fødevarer skal være så lavt som muligt.
- Sundhedsbelastningen fra anvendelsen af de særligt problematiske stoffer (kræftfremkaldende og hormonforstyrrende stoffer) reduceres med 40 procent ved udgangen af 2015 i forhold til belastningen i 2011.
- Alle, der anvender sprøjtemidler erhvervsmæssigt, skal følge principperne om integreret plantebeskyttelse (IPM-principperne) inden 2014.

Sprøjt middelstrategien set i en større sammenhæng

Sprøjt middelstrategien afspejler regeringsgrundlaget fra 2011, "Et Danmark, der står sammen".

Sprøjt middelstrategien vil blive understøttet af en lang række andre initiativer, som regeringen gennemfører for at sikre bedre miljø og sundhed. Eksempelvis Økologisk Handlingsplan 2020. Herudover har regeringen nedsat en uvildig Natur- og Landbrugskommission, som i foråret 2013 kommer med forslag til at løse de økonomiske og miljømæssige udfordringer, som landbruget og naturen står over for.

Den nye sprøjtemiddelstrategi sikrer, at Danmark kan leve op til sin forpligtelse i forhold til EU's rammedirektiv for bæredygtig anvendelse af pesticider, og fokuserer samtidig arbejdet i forbindelse med den nye pesticidforordning, der trådte i kraft i juni 2011. Endelig sikrer sprøjtemiddelstrategien, at Danmark i endnu højere grad end i dag bliver et foregangsland i EU, når det handler om at reducere belastningen af sprøjtemidler.

- Kommune, region og stat skal sænke forbruget af sprøjtemidler i overensstemmelse med den frivillige aftale på området.
- Golfbranchen skal reducere forbrug og belastning af sprøjtemidler.
- Haveejerne skal i større omfang vælge de mindst belastende sprøjtemidler.

Miljø- og naturbeskyttelse skal gå hånd i hånd med vækst

Sprøjt middelstrategien skal sammen med en række indsats og planer på miljøområdet – bl.a. den generelle indsats for beskyttelse af grundvandet, vand- og naturplaner og indsatsen på økologiområdet – være med til at beskytte vores sundhed, natur og grundvand. Men planerne skal også understøtte produktion af kvalitetsfødevarer og medvirke til, at vi i Danmark udvikler nye miljøteknologier. Ved at stille ambitiøse mål bidrager vi til at skabe et hjemmemarked for nye teknologier, metoder og processer inden for bæredygtigt jordbrug, der ikke bare er vigtige for

naturlilstanden i Danmark, men som også vil have eksport-potentiale. Beskyttelse af natur og miljø går dermed hånd i hånd med fremme af vækst og beskæftigelse.

Behov for fokus på alle områder

Landmændene bruger 93 procent af de sprøjtemidler, der hvert år bliver solgt i Danmark, til at bekæmpe ukrudt, sygdomme og insektangreb i deres afgrøder. Hertil kommer forbruget i gartnerierhverv og skovbrug. Kommunerne bruger sprøjtemidler til bl.a. at bekæmpe invasive plantearter såsom kæmpe-bjørneklo. Derudover bliver sprøjtemidler brugt hjemme i danskernes egne haver og til at sikre en god spillekvalitet på golfbaner. Der er derfor behov for at fokusere på alle områder, hvis vi skal opnå en bæredygtig anvendelse af sprøjtemidler.

Sprøjtemidler kan give et højere udbytte i landbruget, men brugen af sprøjtemidler påvirker samtidig sundhed, natur og grundvand. Danmark får stadig større udfordringer med at sikre biologisk mangfoldighed, bl.a. fordi sprøjtemidlerne påvirker de levende hegn, vandløb og søer i og omkring de sprøjtede arealer. Der kan være rester af sprøjtemidler i grundvand og i vores fødevarer, ligesom sprøjteførere og andre kan blive udsat for risiko, når de arbejder med sprøjtemidler.

Tværgående initiativer og særlige indsatsområder

Den nye sprøjtemiddelstrategi indeholder to typer af aktiviteter: Dels en række tværgående initiativer, dels en række initiativer, der knytter sig til særlige indsatsområder.

Tværgående initiativer

Der er især behov for en indsats på følgende tværgående områder:

- **Skrap godkendelse af sprøjtemidler**
Metoder og kriterier til at vurdere og godkende sprøjtemidler skal udvikles og forbedres, så ny viden bliver inddraget hurtigere. Der skal skabes en mere ensartet praksis, når de nordiske lande og Baltikum evaluerer ansøgninger om godkendelse af sprøjtemidler, og arbejdet med at præge det europæiske godkendelsesarbejde skal intensiveres.
- **Styrket indsats for at beskytte grundvandet**
"Varslingssystemet for udvaskning af pesticider til grundvand" og modellering af varslingsystemdata bliver styrket, og de mange forskellige myndigheder, der arbejder med punktkilder, skal i højere grad koordinere og effektivisere deres samarbejde.
- **Øget fødevarerikkerhed**
En øget indsats for fastsættelse af lavest mulige grænseværdier af de enkelte sprøjtemidler i fødevarer og foder.
- **Skærpet kontrol med sprøjtemidler**
Det skal ikke kunne betale sig at snyde. Derfor bliver der bl.a. indført strengere straffe for import og anvendelse af ulovlige sprøjtemidler og herunder forfalskede sprøjtemidler og skærpet kontrol af indberetning af sprøjtejournaler og restkoncentrationer i fødevarer.
- **Investering i forskning og teknologi**
F.eks. tilskud til forskning i viden om sprøjtemidlers kombinationseffekter, risiko for nedsivning af sprøjtemidler til grundvandet og hormonforstyrrende effekter.

Særlige indsatsområder

Ud over de tværgående initiativer indeholder strategien initiativer, som er rettet mod særlige målgrupper:

- Jordbrugerne, dvs. landmænd, gartnere og deres rådgivere
- Offentlige arealer, dvs. kommuner, regioner og statens arealer
- Golfbanerne
- Haveejerne.

De specifikke indsatser handler særligt om bedre undervisning og information til brugere og befolkningen om de risici, der er ved at bruge sprøjtemidler. Eksempelvis information til haveejere og forbrugere, mere information til kommuner om håndtering af invasive arter uden brug af sprøjtemidler, efteruddannelse af greenkeepere på golfbanerne samt undervisning af landmænd og deres rådgivere om at minimere brugen af sprøjtemidler, om at vælge de mindst belastende midler og om integreret plantebeskyttelse.

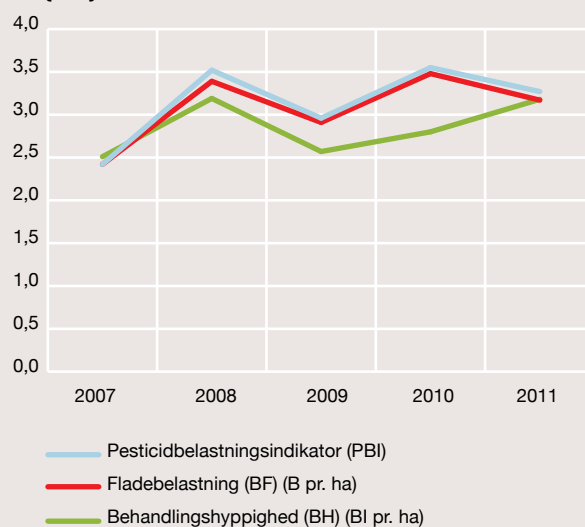
Udviklingen i forbrug og belastning med sprøjtemidler

Salget af sprøjtemidler er i de seneste år kun gået en vej. Og det er op. Siden 2007 er sprøjtemidlers belastning af miljø og sundhed steget med 35 procent. Den udvikling skal stoppes.

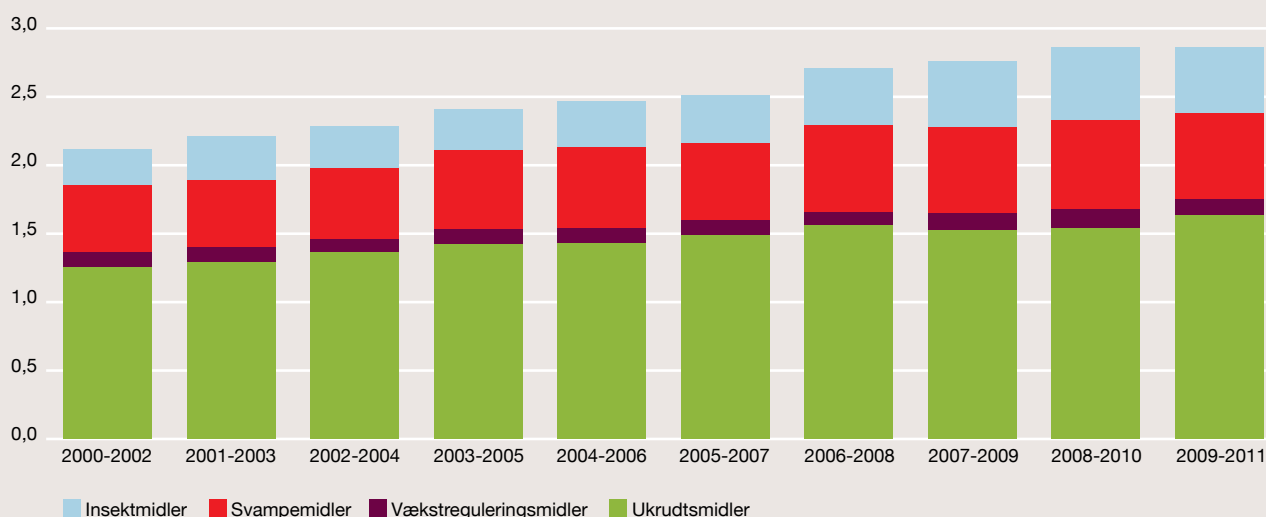
Den seneste opgørelse af behandlingshyppigheden (BH) viser en stigning fra 2,80 i 2010 til 3,18 i 2011 svarende til en stigning på 13 procent. De seneste fem år er den steget med hele 27 procent, mens sprøjtemidlernes samlede belastning af natur, miljø og sundhed i samme periode steg med 35 procent. I figur 1 ses treårige gennemsnit for behandlingshyppigheden fra 2000 til 2011.

Den nye indikator, PesticidBelastningsIndikatoren PBI (og fladebelastningen BF), viser samme overordnede mønster som behandlingshyppigheden i perioden 2007-2010. Men som det fremgår af figur 2, steg behandlingshyppigheden i 2011, mens belastningen faldt. De to indikatorer kan altså samme år bevæge sig i forskellig retning. For hvis landmændene vælger at bruge mindre belastende sprøjtemidler, vil belastningen falde, selvom de fortsat sprøjter deres arealer lige ofte – eller endog sprøjter flere gange for at komme f.eks. nye skadevoldere til livs.

Figur 2: Udviklingen i PesticidBelastningsIndikator (PBI) 2007-2011

Figur 1: Udviklingen i behandlingshyppigheden 2000-2011

Hvis man opdeler belastning på arealer – og beregner fladebelastningen BF på de enkelte afgrøder – ser man af figur 3, at de arealer, hvor der dyrkes kartofler og grøntsager, er dem, der udsættes for den største belastning af sprøjtemidler. På kartoffelarealerne skyldes den store fladebelastning, at der anvendes en del belastende ukrudtsmidler og sprøjtes intensivt med svampemidler mod kartoffelskimmel. For grøntsager skyldes den høje fladebelastning hovedsageligt anvendelsen af ukrudtsmidler.

Kornafgrøderne og raps har en relativt lav fladebelastning. Det skyldes, at arealet dyrket med de afgrøder behandles med færre eller mindre belastende midler. Men det er dog kornafgrøderne, der bidrager med den største samlede sprøjtemiddelbelastning, da korn dyrkes på et langt større areal end kartofler og grøntsager.

Sammenhæng mellem behandlingshyppighed, belastning og fladebelastning

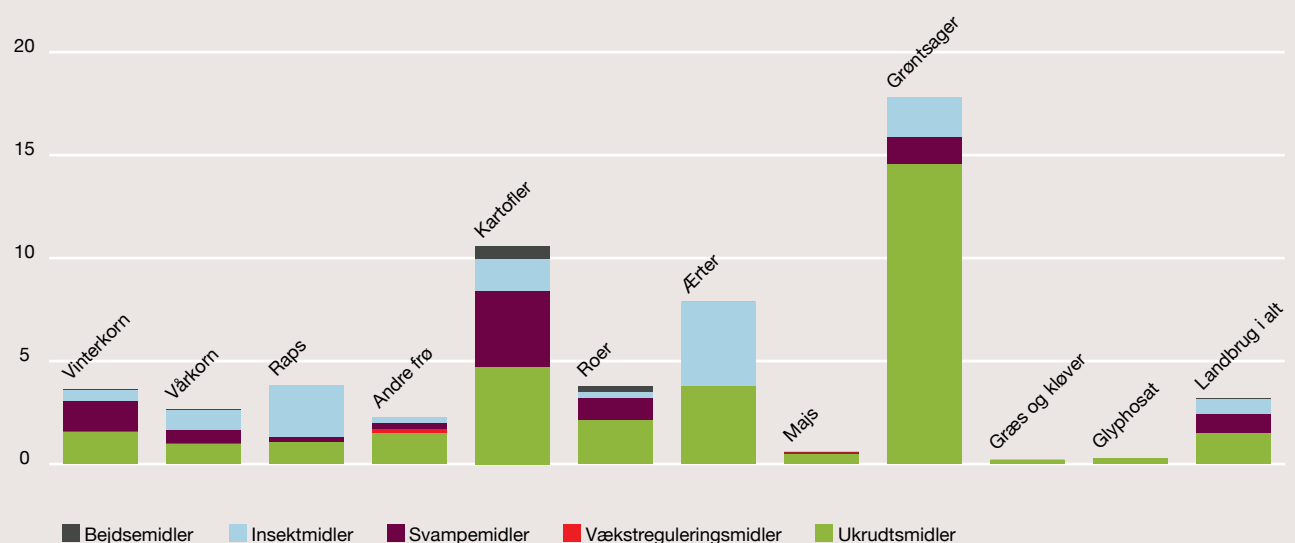
Behandlingshyppigheden (BH) har i mange år været anvendt som indikator i Danmark. Den viser, hvor mange gange landmændene gennemsnitligt sprøjter deres marker årligt. Behandlingshyppigheden bliver også beregnet fremover, men nu udelukkende som et supplement til PesticidBelastningsIndikatoren (PBI). PesticidBelastningsIndikatoren måler belastningen af sundhed, natur og grundvand. Pesticidbelastningen beregnes for tre hovedindikatorer:

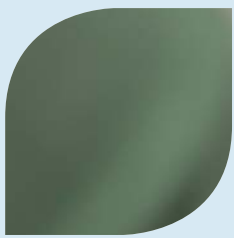
- **Sundhed:** Giver et mål for den belastning, sprøjteføberen udsættes for ved at håndtere og udbringe sprøjtemidlerne.
- **Miljøadfærd:** Udtrykker, hvor hurtigt pesticiderne nedbrydes i jord, deres risiko for at blive ophobet i fødekæder og risiko for nedsivning til grundvandet.
- **Miljøeffekt:** Er et mål for sprøjtemidlernes giftighed over for dyr og planter i marken (f.eks. regnorme og bier) og den omgivende natur (f.eks. fisk og fugle).

Fladebelastningen (BF) viser belastningen pr. arealenhed.

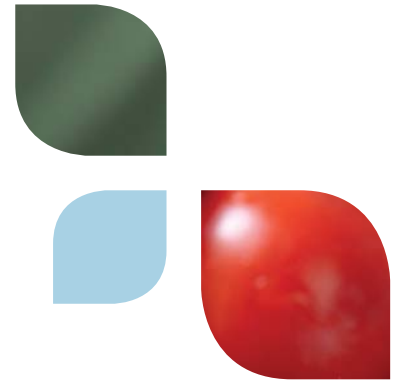
■ Figur 3: Fladebelastning (BF) (B pr. ha)

2. Tværgående initiativer

Skrap godkendelse af sprøjtemidler

Godkendelsesproceduren for sprøjtemidler i Danmark skal være effektiv og skrap, så godkendelsen af nye og mindre belastende midler sker hurtigt, mens de sprøjtemidler, der udgør en risiko, bliver holdt ude af det danske marked. Endvidere er det afgørende, at vi spiller en aktiv rolle i EU.

Danskerne skal kunne stole på, at myndighederne med afsæt i den nyeste viden på området kun godkender sprøjtemidler, som man vurderer, ikke udgør en risiko for sundhed, natur eller grundvand. Og de skal kunne stole på, at deres fødevarer ikke indeholder skadelige rester af sprøjtemidler. De mennesker, der bruger sprøjtemidler, skal kunne vælge de mindst belastende sprøjtemidler. Og dyr og planter skal sikres bedst mulige vilkår. Det kræver en offensiv strategi, som både indeholder nye, danske tiltag og en styrket indsats i EU.

Regeringen vil bl.a. sikre, at nye og mindre belastende sprøjtemidler hurtigt bliver godkendt, så brugerne hurtigst muligt får adgang til de mindst belastende sprøjtemidler. Myndigheder skal også reagere hurtigt, hvis der kommer nye oplysninger om effekterne af sprøjtemidler.

Bedre generel beskyttelse i hele EU giver bedre konkurrenceforhold for Danmark. Derfor gælder det om at præge det europæiske samarbejde om sprøjtemidler mest muligt, uanset om vi taler om vurdering af aktivstoffer eller generelle EU-regler og -vejledninger. Et særligt fokusområde er fastsættelsen af kriterier for hormonforstyrrende stoffer og principper for vurdering af kombinationseffekter.

Det vil regeringen

■ Mere effektiv og skrap godkendelsesordning

Det har høj prioritet at gennemføre en effektiv og skrap godkendelsesordning, så lange sagsbehandlingstider ikke blokerer for godkendelser af potentielt mindre belastende alternativer til tidligere godkendte midler. Meget problematiske stoffer (klassificeret som kræftfremkaldende, skadende for arveanlæg, forplantningsevne og fostre, eller som opfylder kriterier for hormonforstyrrende stoffer) skal fremover kun godkendes, såfremt de overholder særlige restriktive vilkår.

Effekt: Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Særlig indsats i EU for lave grænseværdier for rester af sprøjtemidler i fødevarer

Danmark arbejder aktivt i EU for, at grænseværdier for restkoncentrationer af sprøjtemidler i fødevarer fastsættes så lavt som muligt, samtidig med at sprøjtemidlerne skal være effektive.

Effekt: Reduceret belastning af forbrugernes sundhed.

■ Øget fokus på kombinationseffekter i forhold til rester af sprøjtemidler i fødevarer

Der vil blive foretaget en vurdering af risikoen for eventuelle kombinationseffekter som følge af, at forbrugere udsættes for flere sprøjtemidler på én gang. Resultaterne vil blive brugt i EU-forhandlingerne om at fastsætte grænseværdier for sprøjtemidler i fødevarer.

Effekt: Reduceret belastning af forbrugernes sundhed.

■ Øget fokus på rester af sprøjtemidler i foderafgrøder

Danmark vil arbejde for, at foderafgrøder indarbejdes i afgrødebilaget til EU-reglerne om rester af sprøjtemidler, så det bliver muligt at fastsætte grænseværdier for disse rester i foderafgrøder.

Effekt: Reduktion i den sundhedsmæssige risiko for husdyr og mennesker.

■ Tilskudsordning til alternative sprøjtemidler

Tilskudsordningen til fremme af alternative sprøjtemidler skal øge udbuddet af alternative lavrisiko-sprøjtemidler, der har en bedre sundheds- og miljøprofil end traditionelle syntetiske midler.

Effekt: Nedsat belastning af menneskers sundhed, natur og grundvand – samt øget incitament til omlægning til økologi.

Andre initiativer

Myndighederne vil i strategiperioden undersøge muligheden for at indføre lovkrav om brug af afdriftsreducerende dyser, ligesom det vil have høj prioritet at gennemføre borgerrettede kommunikationsinitiativer på området. Desuden opprioriteres Danmarks påvirkning af godkendelsesarbejdet i EU og Nordzonen (Norden og Baltikum).

Styrket indsats for at beskytte grundvandet

Vi skal sikre, at vi nu, om ti år og på lang sigt stadig har noget af verdens bedste og reneste grundvand. Det kræver, at vi lader tvivlen komme grundvandet til gode og handler resolut ved begrundet mistanke om forurening med sprøjtemidler over grænseværdien.

Regeringens strategi for sprøjtemidler øger beskyttelsen af sundhed, natur og drikkevand ved bl.a. at effektivisere og styrke vores godkendelsesordning, opruste på indsamling af viden, kontrol, regulering og ikke mindst via kommunikation til borgerne.

Den danske godkendelsesordning bliver skærpet. Myndighederne skal reagere hurtigere, hvis der findes sprøjtemidler over grænseværdien i vores varslingsystem for udvaskning af pesticider i grundvandet. Hvis der er behov for at ændre på godkendelserne, så skal disse ændringer træde i kraft

så hurtigt som muligt. Derudover vil vi lade tvivlen komme grundvandet til gode. Vi skal øge vores viden om stofferne i grundvandet og fortolke data kritisk.

Kommunerne skal i større udstrækning end hidtil udlægge boringsnære beskyttelsesområder, lige så vel som de kommunale indsatsplaner til beskyttelse af overfladevand og grundvand vil give en målrettet beskyttelse af grundvandet på særligt følsomme områder. Dertil kommer indsatsen med at vejlede kommunerne om beskyttelse af grundvandet, bl.a. med fokus på etablering af boringsnære beskyttelsesområder.

Målet er, at vi i Danmark fortsat skal have strengere godkendelseskrav end i EU. Vi skal sikre den bedste beskyttelse af grundvandet på grund af vores specielle geologiske forhold og sikre, at vi også i fremtiden kan bruge urensset grundvand til vores drikkevandsforsyning.

Det vil regeringen

■ International vurdering af godkendelsesordningen

For at sikre, at Danmark opnår den bedst mulige beskyttelse af grundvandet, igangsætter regeringen en international vurdering af den nuværende godkendelsespraksis. Vurderingen skal give anbefalinger til, hvordan sprøjtemidlerne skal vurderes og komme med ideer til den videre indsats for at forebygge, at sprøjtemidler siver ned til grundvandet.

Effekt: Bedre beskyttelse af grundvandet.

■ Mere viden om sprøjtemidler i grundvandet

Varslingsystemet for udvaskning af pesticider til grundvand bliver styrket, så der bliver taget flere prøver og analyseret flere stoffer. Modellering vil forbedre udnyttelse af data, og resultaterne vil blive vurderet hurtigt. Hvis varslingsystemet viser en mulig risiko for enkelte sprøjtemidler, vil anvendelsen af disse blive forbudt, og myndighederne vil gå efter at lave aftaler med landbruget og kemikalieindustrien om hurtigt at afvikle brugen og/eller trække de berørte sprøjtemidler tilbage fra markedet for dermed at opnå hurtig effekt og mindst mulig gene for erhvervene.

Effekt: Hurtigere effektivering af indgreb for at sikre bedre beskyttelse af grundvandet.

■ Styrket samarbejde mellem myndigheder, virksomheder og organisationer

For at mindske forurening af grundvandet fra allerede forbudte stoffer og fra punktkilder vil samarbejdet mellem myndighederne blive styrket. Det vil bl.a. ske ved at beskrive de forskellige muligheder for at identificere og håndtere punktkilder. Viden skal deles mellem myndigheder, organisationer og vandsektoren m.fl.

Effekt: Færre forbudte sprøjtemidler i grundvandet og mindre punktkildeforurening med godkendte stoffer.

■ Styrket indsats i EU og Nordzonen

Danmarks påvirkning af godkendelsesarbejdet i EU og i Nordzonen (Norden og Baltikum) opprioriteres, så vi får den bedst mulige fælles beskyttelse af grundvand og mere lige produktionsbetingelser for landbrug, frugtavl og gartnerierhverv.

Effekt: Bedre beskyttelse i hele EU og mere lige konkurrencevilkår.

■ Målrettet kommunikation til borgerne

Borgerne skal være trygge ved, at vandet fra hanerne ikke indeholder rester af sprøjtemidler, der kan udgøre en risiko. Derfor skal der være mere offensiv kommunikation om grundvandsbeskyttelsen generelt og om begrænsninger og forbud mod salg og anvendelse af sprøjtemidler.

Effekt: Mere viden om grundvandsbeskyttelsen og større tryghed hos befolkningen.

Øget fødevarsikkerhed

Vi skal sikre, at danske fødevarer ikke indeholder skadelige rester af sprøjtemidler. Og vi skal sørge for, at danskerne er trygge og velinformerede, når de vælger deres fødevarer. Det kræver både en styrket myndighedskontrol og en øget informationsindsats.

Danskerne skal trygt kunne vælge fødevarer uden skadelige rester af sprøjtemidler. Derfor opruster regeringen på to områder:

For det første vil regeringen skærpe kontrollen med rester af sprøjtemidler i både fødevarer og foder. Kontrollen skal sikre, at grænseværdierne er overholdt, ligesom den skal overvåge befolkningens indtag af rester af sprøjtemidler

gennem kosten. Regeringen vil også teste fødevarer og foder for flere sprøjtemidler end i dag. Derudover skal analysetiden nedbringes, så der bliver bedre muligheder for at gribe ind, når grænseværdierne overskrides – og derved stoppe fødevarer med ulovligt indhold af rester af sprøjtemidler, inden de bliver solgt og spist.

For det andet vil regeringen øge oplysningsindsatsen om sprøjtemidler, om brugen af dem i fødevarerproduktionen og om forekomsten af rester af sprøjtemidler i fødevarer. Derved vil forbrugeren være med til at skabe incitament til at dyrke og handle med produkter, der er dyrket uden eller med mindre mængder sprøjtemidler.

Det vil regeringen

■ Udvidelse af kontrolprogrammet så det omfatter foderafgrøder

Kontrollen af foderafgrøder skal inkluderes i et fælles analyseprogram for fødevarer og foder. Det forventes, at der fastsættes grænseværdier for foderafgrøder i EU-reglerne om rester af sprøjtemidler, så alle foderafgrøder bliver underlagt samme restriktioner som på fødevarerområdet.

Effekt: Øget fødevarsikkerhed.

■ Test af flere stoffer og kortere analysetid

For at kunne kontrollere for de sprøjtemidler, der anvendes i Danmark, EU og/eller findes i importerede afgrøder, er der behov for at forbedre og videreudvikle analysemetoderne, så de dækker alle relevante fødevarer og alle relevante stoffer i sprøjtemidler.

Effekt: Forbedret kontrol og øget viden om rester af sprøjtemidler i fødevarer og foder på det danske marked.

■ Øget kontrol for sikkert foder og sikre fødevarer på virksomheder

Øget fokus på dokumentkontrollen hos importører samt foder- og fødevareraktiviteter.

Effekt: Udbygget kvalitetssikring i forhold til risikovurdering, produktkvalitet og styrket leverandørvurdering.

■ Fokus på særlige problemafgrøder eller oprindelsessteder

Dele af kontrollen vil fokusere på prøver, der vurderes at have størst risiko for at indeholde ulovligt indhold af rester af sprøjtemidler, eller hvor der er et særligt behov for viden om rester af sprøjtemidler. Det kan være prøver af bestemte afgrøder eller prøver fra bestemte producenter eller lande.

Effekt: Øget fødevarsikkerhed.

■ Målt information til forbrugere

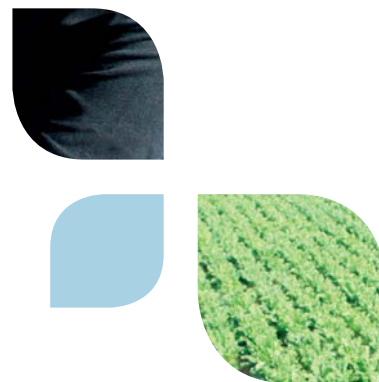
Informationsindsats, som vil give baggrundsinformation om bl.a. rester af sprøjtemidler, grænseværdier og kontrol. Derudover vil informationen indeholde handlingsanvisninger til at vælge fødevarer med færrest mulige rester af sprøjtemidler.

Effekt: Forbrugeren vil i højere grad kunne træffe et bevidst valg af fødevarer på et oplyst grundlag.

Andre initiativer

Kontrolresultater fra undersøgelse for forekomst af rester af sprøjtemidler i fødevarer skal offentliggøres kvartalsvis og opsamles hvert år i en større rapport. Endvidere vil Fødevarestyrelsen i 2013 udgive en rapport med resultater fra overvågning af befolkningens indtag af rester af sprøjtemidler i fødevarer i perioden 2004-2011.

Skærpet kontrol med sprøjtemidler

Nye regler skal sikre, at vi bruger færre og mindre belastende sprøjtemidler i Danmark. Men reglerne får kun den ønskede effekt, hvis de bliver overholdt. Derfor skærper vi kontrollen.

Ulovlig import af sprøjtemidler er et tiltagende problem i Danmark – og mange af de ulovligt importerede midler kan udgøre en risiko for grundvandet. Det er ikke acceptabelt, og vi skal bruge alle midler til at stoppe den ulovlige import. Regeringen øger derfor indsatsen mod den ulovlige import

og skærper samtidig straffene for at importere og bruge ulovlige midler. Derudover fortsætter myndighederne kontrollen hos forhandlerne og hos jordbrugerne.

Myndighederne skal gribe ind de steder, hvor der er særlige risici for, at brugen af sprøjtemidler kan forurene vores grundvand. Det gør man bl.a. ved at prioritere en målrettet kontrol med brug af sprøjtemidler omkring vandindvindingsanlæg. Og ved at øge kontrollen med vaske- og påfyldningspladser, som udgør en potentiel risiko for punktkildeforurening.

Det vil regeringen

■ Øget indsats mod ulovlig import af sprøjtemidler

En tværgående Taskforce med repræsentanter fra flere ministerier skal følge udviklingen i ulovlig import nøje og reagere med nye skærpende initiativer, hvis det bliver nødvendigt.

Effekt: Mindre ulovlig import af sprøjtemidler og dermed øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Øget kontrol af indberetninger fra sprøjtejournaler

Oplysningerne i indberetningerne fra sprøjtejournalerne skal bruges målrettet i arbejdet på at dæmme op for ulovlig import. Sprøjtejournalloven er blevet ændret, så myndighederne kan udveksle oplysninger fra de forskellige registre.

Effekt: Mindre ulovlig import og anvendelse af sprøjtemidler.

■ Skærpet straf for at importere og bruge ulovlige midler

Der er i dag krydsoverensstemmelseskrav på ulovlig anvendelse af sprøjtemidler, som betyder, at landmænd, der overtræder reglerne, får reduceret deres EU-støtte mærkbart. Det vil blive undersøgt, om det også vil være muligt at indføre krydsoverensstemmelseskrav, der kan gælde for besiddelse af ulovlige sprøjtemidler, og i så fald vil sådanne krav blive indført. Der vil blive indført regler om, at de jordbrugere, der importerer, besidder eller anvender ulovlige sprøjtemidler, kan få tilbagekaldt deres sprøjtecertifikat.

Bøderne har hidtil generelt set været for lave og uden tilstrækkelig præventiv effekt. Det vil der blive ændret på. Der vil blive indført skærpede straffe i kemikalieloven med henblik på at fjerne incitamentet til at foretage import og anvendelse af ulovlige sprøjtemidler.

Effekt: Mindre ulovlig import af sprøjtemidler og dermed øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Syn af sprøjteudstyr kræver uddannelse og kontrol

Fremover skal alle sprøjter synes, men reglerne får kun den ønskede effekt, hvis reglerne er forstået af dem, som de berører. Derfor sikrer regeringen bl.a. uddannelse til de mennesker, som skal syne sprøjterne, og tilvejebringer rammerne for, at synet kan gennemføres på en smidig måde. Samtidig skærpes kontrollen med de sprøjter, der er i brug, så ingen får mulighed for at omgå reglerne om syn.

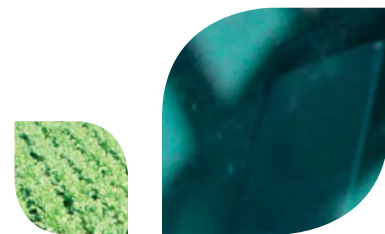
Effekt: Beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Styrket kontrol

Flere myndigheder skærper fremover kontrollen – hver især og i tæt samarbejde. NaturErhvervstyrelsen vil årligt aflægge mere målrettede kontrolbesøg på udvalgte jordbrugsvirksomheder og bl.a. kontrollere, at jordbrugerne opbevarer og bruger sprøjtemidler korrekt, og at de indberetter deres sprøjtejournaldata. Miljøstyrelsen vil bl.a. føre kontrol med, at brugerne på offentlige arealer har sprøjtecertifikat – og med indholdet af de sprøjtemidler, der forhandles i Danmark. Og SKAT vil foretage stikprøvevis kontrol med virksomhedernes afgiftsregnskab, hvor det kontrolleres, at de indførte sprøjtemidler i Danmark er godkendt af Miljøstyrelsen.

Effekt: Øget overholdelse af reglerne – og øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

Investering i forskning og teknologi

Vi skal sikre, at vi i Danmark har den nødvendige viden til at kunne minimere risiko og belastning ved brug af sprøjtemidler. Og vi skal sikre, at Danmark opnår mere indflydelse i EU og zonesamarbejdet. Det kræver fortsat tilskud til forskning, udvikling og miljøteknologi.

Regeringen ønsker en ambitiøs og strategisk tilgang til de tilskud, som i dag ydes fra Programmet for bekæmpelsesmid-delforskning, Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) og Miljøteknologiordningen, herunder europæisk

Miljøstyrelsens Program for Bekæmpelsesmiddel-forskning har fokus på grundforskning om sprøjtemidler. Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) giver tilskud til forretningsorienterede projekter, der kan øge fødevarerhvervets bæredygtighed, og Miljøteknologiordningen giver investeringstilskud til ny teknologi, der reducerer udledningen eller brugen af eksempelvis sprøjtemidler i jordbrugserhvervet.

samarbejde om ny viden. Det handler i høj grad om at få nyttiggjort de grønne løsninger og forskningen til gavn for sundhed, natur og grundvand. F.eks. kan landmanden med ny teknologi spare op til 40 procent af forbruget af sprøjtemidler.

Det vil regeringen

■ Måltrettet tilskud til bekæmpelsesmiddelforskning

Tilskud til projekter, der dels øger vores viden om effekterne af bekæmpelsesmidler (herunder kombinations-effekter, hormonforstyrrende effekter samt risikoen for grundvand og vandmiljøet) og dels er med til at udvikle metoder, der kan mindske belastningen og øge beskyttelsen af sundhed, natur og grundvand. Eksempelvis forskning i værktøjer til at gennemføre principper om integreret plantebeskyttelse og måle effekten af indsatsen.

Effekt: Ny viden, der kan være med til at øge beskyttelsen af sundhed, natur og grundvand.

■ Bedre overvågnings-, varslings- og beslutningsstøttesystemer for skadevoldere

Eksisterende overvågnings-, varslings- og beslutningsstøttesystemer vil blive videreudviklet, og der skal eventuelt udvikles nye systemer. Der er bl.a. behov for at udvikle systemer, der inkluderer miljøfaktorer i beslutningsgrundlaget – f.eks. ved at foreslå mindst miljøbelastende sprøjtemidler og beregne den økonomiske gevinst ved behandling.

Effekt: Optimeret brug af sprøjtemidler, så der opnås en reduktion i forbrug og belastning af sundhed, natur og grundvand.

■ Tilskud til grøn innovation

Miljøteknologiordningen har i 2012 – med en tilsagnsramme på 73 mio. kr. – særligt fokus på sprøjtemidler. Tilskuddene får effekt fra 2013 og 2014 og forventes at bidrage positivt til den grønne omstilling på sprøjtemiddelområdet, herunder implementering af IPM. Der vil igen i 2013 blive uddelt midler til sprøjtemiddelområdet under Miljøteknologiordningen. GUDP vil også fremadrettet have fokus på sprøjtemiddelområdet som et af indsatsområderne under ordningen.

Effekt: Reduceret forbrug af sprøjtemidler og dermed reduktion i belastning samt bidrag til grøn omstilling.

3. Særlige indsatsområder

Integreret plante- beskyttelse i fokus

Landmænd, gartnere og andre brugere af sprøjtemidler skal vælge den dyrkningsløsning, der belaster mennesker og miljø mindst. Det kræver, at de såkaldte IPM-principper bliver godt integreret i bl.a. landmændenes dagligdag.

Det er et krav fra EU, at landmænd, gartnere og andre, der erhvervmæssigt anvender sprøjtemidler, fra 2014 skal efterleve principperne om integreret plantebeskyttelse (IPM-principperne). Integreret plantebeskyttelse går kort fortalt ud på, at jordbrugeren skal gøre så meget som muligt for at forebygge angreb af skadevoldere og dermed reducere behovet for at bruge sprøjtemidler.

Den nye pesticidafgift fremmer brugen af de sprøjtemidler, der belaster sundhed, natur og grundvand mindst. De mest belastende sprøjtemidler bliver dyrest, og det ansporer landmænd, gartnere og andre til at følge IPM-principperne, til at spare på sprøjtemidlerne og til at bruge de mindst belastende midler.

Som supplement til afgiften ønsker regeringen at opruste på undervisningsindsatsen vedrørende IPM. Eksempelvis bliver de igangværende rådgivningsforløb på sigt erstattet af en bedre uddannelse af alle jordbrugere, så den nyeste viden om integreret plantebeskyttelse kommer ud til alle. En øget implementering af IPM vil også styrke vores muligheder for at præge dagsordenen i EU og dermed sikre et generelt højt beskyttelsesniveau.

EU's rammedirektiv for bæredygtig anvendelse af pesticider indeholder et bilag med otte principper for integreret plantebeskyttelse (IPM). Følger man de otte principper, kan man komme langt med at forebygge forekomsten af ukrudt og skadevoldere og dermed markant reducere behovet for at sprøjte. De otte IPM-principper er beskrevet på side 30.

Det vil regeringen

■ Måltrettet IPM-rådgivning på landbrug

Der vil blive gennemført målrettede rådgivningsforløb til store professionelle landbrug i 2-årige forløb, henholdsvis i 2012-2013 og igen i 2014-2015. Frem til og med 2015 afprøves nyeste viden inden for IPM på særlige IPM-demonstrationsbrug. Denne viden kommunikerer ud til hele landbrugserhvervet.

Effekt: Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.

■ Måltrettet IPM-rådgivning på gartnerier

Målrettede rådgivningsforløb til professionelle gartnerier i 2-årige forløb i perioden 2012-2013 og igen i 2014-2015. Der er særligt fokus på restindholdet af sprøjtemidler i frugt og grønt og på arbejdsmiljø i væksthushproduktionen. Nyeste viden afprøves på demonstrationsgartnerier, som skal gøre en særlig indsats for at afprøve IPM-principperne. Den nye viden kommunikerer ud til hele gartnerierhvervet.

Effekt: Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.

■ Rådgivning om minimering af rester af sprøjtemidler i fødevarer

Særligt inden for gartneriområdet skal rådgivningen have fokus på at sikre så lave rester af sprøjtemidler i afgrøderne som muligt – f.eks. ved at udbrede kendskabet til at bruge alternative behandlingsstrategier.

Effekt: Færre rester af sprøjtemidler i fødevarer.

■ Opdatering af dyrkningsvejledninger

Afgrødespecifikke dyrkningsvejledninger til jordbrugere vil blive opdateret med de IPM-værktøjer, der vurderes at være realistiske at gennemføre med nuværende viden og rammebetingelser for jordbruget.

Effekt: Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.

■ Øget fokus på IPM i uddannelsen af jordbrugere og rådgivere

Viden om IPM skal være en del af pensum i sprøjtemiddelcertifikatuddannelsen, og landbrugskonsulenter og andre rådgivere vil få tilbudt kurser i IPM.

Effekt: Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.

Færre sprøjtemidler i stat, region og kommune

Kommuner, regioner og stat skal tættere på målet om at udfase sprøjtemidler på offentlige arealer. Der skal være særligt fokus på udfasning af sprøjtemidler i parker, på idrætsarealer og andre arealer, hvor mennesker færdes. Det kræver, at bekæmpelsesstrategierne er opdateret med den nyeste viden og erfaringer på området – og at både gode og dårlige erfaringer bliver delt.

I 2007 fornyede stat, regioner og kommuner en aftale fra 1998 om at udfase sprøjtemidler på offentlige arealer. Siden den første aftale blev indgået, er der sket et markant fald i brugen af sprøjtemidler på offentlige arealer, idet forbruget fra 1995 til 2010 blev reduceret fra 23 ton til 3 ton. Men især kommunerne, som er pligtige til at bekæmpe invasive arter på Natura 2000-arealer, har påpeget udfordringer med at bekæmpe invasive plantearter som f.eks. rynket rose og japansk pileurt uden brug af sprøjtemidler.

Regeringen vil derfor sikre, at kommuner, regioner og stat fastholder fokus på at reducere forbruget af sprøjtemidler og i videst mulig omfang vælger strategier uden sprøjtemidler til at bekæmpe invasive plantearter. Der skal endvidere være særligt fokus på udfasning af sprøjtemidler i parker, på idrætsarealer og andre arealer, hvor mennesker færdes.

Det vil regeringen

■ Bekæmpelsesstrategier for invasive arter

Der bliver udarbejdet strategier med råd til at bekæmpe en række invasive plantearter. Bekæmpelsesstrategierne skal løbende opdateres med den nyeste viden på området og på baggrund af de bedste erfaringer høstet i kommuner, regioner og stat.

Effekt: Effektiv bekæmpelse af invasive plantearter og fastholdelse af et lavt forbrug af sprøjtemidler.

■ Øget videndeling mellem kommuner og stat

I samarbejde med KL vil der blive etableret et forum, hvor kommuner og stat kan udveksle erfaringer om pleje af offentlige arealer uden brug af sprøjtemidler.

Der gøres en særlig indsats for at dele erfaringer med de kommuner, der har problemer med at overholde den frivillige aftale. Videndeling og formidling af forskningsresultater er ligeledes prioriteret højt.

Effekt: Fastholdelse af et lavt forbrug af sprøjtemidler.

■ Opgørelse af forbruget af sprøjtemidler

Der vil i 2014 blive indsamlet 2013-data for forbruget af sprøjtemidler på offentlige arealer, og disse vil blive offentliggjort.

Effekt: Informationsudveksling og overblik over udviklingen.

Skrappere krav til golfbaner

Golfklubber skal leve op til skrappe krav til brug af sprøjtemidler på banerne, så både forbrug og belastning falder. Det kræver bl.a. øget kontrol og dialog.

Der bruges årligt ca. 2 ton sprøjtemidler på golfbanerne. Der er derfor behov for at sikre, at der ikke anvendes større mængder, end der er behov for, og at klubberne efterlever IPM-principperne. Kontroller har vist, at golfbanerne i et vist omfang bruger sprøjtemidler, som enten ikke er godkendt til golfbaner eller er forbudt at anvende i Danmark.

Regeringen ønsker at øge beskyttelsen af vores grundvand og natur samtidig med, at det fortsat skal være muligt for golfbanerne at have en god banekvalitet. Det er samtidig vigtigt, at de nye regler efterleves, og at snyd med f.eks. ulovlige sprøjtemidler får mærkbare konsekvenser for klubberne.

Regeringen har derfor indført et loft for, hvor meget golfbanerne må belaste den enkelte golfbane med sprøjtemidler. De nye regler går ud på at begrænse brugen af sprøjtemidler mest muligt. Ikke bare i mængde, men særligt i giftighed. Det skal ske ved hjælp af et pointsystem baseret på de enkelte sprøjtemidlers sundheds- og miljømæssige egenskaber. Klubberne skal også fremover indberette deres årlige forbrug af sprøjtemidler til Miljøstyrelsen, og styrelsen vil kontrollere, at de nye regler overholdes.

Kravene bliver suppleret med initiativer, der skal øge viden og ændre holdninger i branchen. De største barrierer vurderes at være banernes fokus på økonomi og spillekvalitet samt manglende opbakning til sprøjtemiddelreduktion, hvorfor der bl.a. er behov for en holdningsændring i golfbranchen.

Det vil regeringen

■ Styrket efteruddannelse af greenkeepere

Vidensniveauet hos greenkeepere skal øges gennem efteruddannelseskurser. Kurserne skal fokusere på alternative bekæmpelsesstrategier, pleje af golfbaner uden brug af sprøjtemidler, behovsbestemt dosering samt kalibrering og vedligehold af sprøjteudstyr.

Effekt: Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.

■ Ny internetportal til indberetning af sprøjtemiddelforbrug

Der bliver etableret en indberetningsportal, hvor de enkelte golfklubber skal indberette deres forbrug af sprøjtemidler. Det giver mulighed for at følge forbruget af sprøjtemidler, beregne deres belastning af de enkelte golfbaner og baneelementer – og for at kontrollere, om reglerne overholdes.

Effekt: Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.

■ Fortsættelse af kontrolkampagner på golfbaner

Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion vil, så længe der fortsat viser sig at være overtrædelser, gennemføre kontrolkampagner på golfbanerne. Formålet er at kontrollere, om der anvendes sprøjtemidler, der ikke er godkendt i Danmark, og om der anvendes sprøjtemidler, der ikke er godkendt til brug på golfbaner. Endvidere vil der blive foretaget kontrol med forbrugsdata i den nye indberetningsportal.

Effekt: Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.

■ Evaluering af de nye regler

Reglerne om maksimal sprøjtemiddelbelastning af golfbaner vil blive evalueret første gang efter 1 år og herefter mindst hvert 3. år. Det vil blive vurderet, om udvalget af godkendte og mindre belastende sprøjtemidler til brug på golfbaner er øget, og om det er muligt at stramme reglerne yderligere.

Effekt: Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.

Mindre belastning i haverne

Danskerne skal klædes bedre på til at pleje deres haver uden brug af sprøjtemidler, og hvis de sprøjter, skal det være med de sprøjtemidler, der belaster sundhed, natur og grundvand mindst. Og borgerne skal have større viden om sprøjtemidlers risici. Det kræver både mere information, nye regler for forhandlere og nye måder at samarbejde på.

Haveejerne bruger sprøjtemidler til bl.a. at bekæmpe mos i deres plæne, skvalderkål og andet genstridigt ukrudt i haven, og det samlede forbrug er årligt på 60-120 ton, svarende til ca. 2 procent af det samlede salg af sprøjtemidler.

Regeringen ønsker, at alle danskere får adgang til opdateret viden om risici ved de enkelte sprøjtemidler – og at fremme at haveejerne enten fravælger sprøjtemidler i haven eller vælger det produkt, der belaster sundhed, natur og grundvand mindst. Forhandlerne skal også klædes bedre på til at rådgive kunderne, og sprøjtemidlerne skal ikke længere stå frit fremme i butikkerne. Sprøjtemidlerne skal stå bag disken eller på lager, så de alene sælges til private via direkte kontakt med salgsmedarbejderen.

Det vil regeringen

■ Informationskampagne om bl.a. valg af sprøjtemidler

En informationskampagne skal give haveejerne værktøjer til at vælge det mindst belastende sprøjtemiddel og til at bruge midlerne på en sikker måde. Den skal desuden øge haveejernes viden om alternativer til sprøjtemidler.

Effekt: Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Informationskampagne om ulovlig import af sprøjtemidler

Der vil blive gennemført en informationskampagne, der skal gøre haveejerne opmærksomme på, at det kun er tilladt at bruge sprøjtemidler, der er godkendt af Miljøstyrelsen.

Effekt: Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Strammet adgang til køb af sprøjtemidler

Der vil blive fastsat kriterier, der afgør, hvilke sprøjtemidler der fremover vil kunne købes og anvendes af brugere uden et sprøjtecertifikat og dermed af haveejere. Kriterierne vil sikre, at kun de mindst belastende sprøjtemidler kan købes af haveejere.

Effekt: Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Nye vilkår for salg af sprøjtemidler til haveejere

Der vil blive indført regler med krav om uddannelse af forhandlere, og de skal derfor fremover erhverve et certifikat for at kunne sælge sprøjtemidler. Der vil blive udarbejdet en plan, der sikrer, at alle relevante forhandlere kan gennemføre kurset inden udgangen af 2015. Der vil også blive indført krav om, at salg af sprøjtemidler til haveejere skal ske via direkte kontakt med en salgsmedarbejder, der har et certifikat. Det medfører, at størsteparten af sprøjtemidlerne til private fremover enten skal stå bag disken, på lageret eller i aflåste skabe/rum i butikken.

Effekt: Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.

■ Årlig statistik over salget til haveejere

Der vil årligt blive udarbejdet en salgsstatistik, som giver viden om, hvilke sprøjtemidler haveejere køber.

Effekt: Bedre viden til mere målrettet information.

4. Bilag

Sådan når vi vores mål – sikker styring

Målsætningen om at reducere belastningen af sprøjtemidler med 40 procent skal være opfyldt ved udgangen af 2015. Da der er tale om en treårig strategi, og der skal være mulighed for at planlægge den efterfølgende sprøjtemiddelstrategi, skal der gennemføres en midtvejsevaluering af alle strategiens initiativer efter udgangen af 2014.

Organisering, der skal understøtte fremdrift og målopfyldelse

Der bliver nedsat en overordnet styregruppe på tværs af forskellige ministerier, som skal være med til at sikre, at de mange forskelligartede initiativer er koordineret, og at ansvaret for at gennemføre alle initiativerne bliver fordelt og løbende nøje følges af de relevante parter. Gruppen skal ligeledes sikre, at der løbende bliver gjort status for, om initiativerne bidrager til at nå strategiens mål. Gruppen har også ansvar for at give en årlig statusopgørelse til ministre og Folketing. Denne statusopgørelse vil indeholde oplysninger om den årlige udvikling i pesticidbelastningen, behand-

lingshyppigheden og belastning af grundvandet. Opgørelsen vil også indeholde status for udvikling af resistens mod sprøjtemidler og afgrødefordelingen med henblik på at vurdere, om afgiften medfører udflagning af visse afgrøder.

Styregruppen mødes minimum to gange årligt og består af repræsentanter fra følgende myndigheder:

- Miljøministeriets departement
- Miljøstyrelsen
- Naturstyrelsen
- Fødevareministeriets departement
- Fødevarestyrelsen
- NaturErhvervstyrelsen
- Skatteministeriet

Der vil under den overordnede styregruppe blive nedsat et antal faglige styregrupper og følgegrupper med inddragelse af relevante interessenter.

Sådan følger man IPM-principperne

1. Man forebygger og bekæmper skadevoldere vha. flere metoder, navnlig ved:
 - at have et varieret og sundt sædskifte
 - at bruge hensigtsmæssige dyrkningsmetoder
 - at bruge resistente eller tolerante sorter, når det er muligt, og bruge udsædsmateriale af høj kvalitet
 - at gødske, kalke, vande og afvande i passende omfang
 - at forebygge spredning af ukrudt, sygdomme og skadedyr
 - at beskytte og øge mængden af nytteorganismer i og omkring det dyrkede areal.
2. Man overvåger skadevolderne i afgrøderne med passende metoder og værktøjer, bruger varslings-, prognose- og diagnosticeringsmetoder, når det kan lade sig gøre og søger råd hos professionelt kvalificerede rådgivere.
3. Man inddrager varslinger, prognoser og grænseværdier, når man tager beslutninger om plantebeskyttelse.
4. Man vælger biologiske, fysiske og andre ikke-kemiske metoder mod skadevolderne, hvis de er tilstrækkeligt effektive til at bekæmpe skadedyr.
5. Man vælger de sprøjtemidler, som passer bedst til opgaven og er mindst belastende for menneskers sundhed, andre organismer i naturen og miljøet.
6. Man vælger den korrekte dosering, så vidt muligt nedsatte doseringer. Man behandler så få gange som muligt, pletsprøjter mv. Samtidig forebygger man, at skadevolderne udvikler resistens mod midlerne.
7. Er der risiko for resistensdannelse, tager man tilgængelige antiresistensstrategier i brug for at bevare produkternes effektivitet. Eksempelvis ved at bruge forskellige sprøjtemidler med forskellig virkemåde.
8. Man følger op på, hvordan indsatsen har virket. Udgangspunktet er en løbende overvågning af skadevolderne i marken og registreringerne i sprøjtejournalen.

Initiativ- og effektoversigt

Som supplement til den overordnede målsætning – 40 procent reduktion i sprøjtemidlernes belastning af sundhed, natur og grundvand ved udgangen af 2015 – er der fastsat en række pejlemærker. Pejlemærkerne angiver, hvad regeringen ønsker at opnå inden for de forskellige områder. Initiativ- og effektoversigten viser, hvilke initiativer der gen-

nemføres for at nå de enkelte pejlemærker, og hvordan vi herigennem bidrager til at reducere belastningen af natur, grundvand og menneskers sundhed. Initiativerne gennemføres på forskellige tidspunkter, hvilket også fremgår af oversigten.

Målsætning	Initiativer	Effekt	2013	2014	2015
Sprøjtemidlers belastning af sundhed, natur og grundvand skal reduceres med 40 procent ved udgangen af 2015.	Pesticidagift.	Reduktion i belastningen af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
	Årlig statistik for at følge salg, anvendelse og belastning.	Mulighed for at følge udviklingen.	x	x	x
	Årlig status til aftaleparter.	Mulighed for at justere indsatsen.	x	x	x
	Evaluering efter udgangen af 2014	Viden til næste planperiode.			x
Godkendelse og kontrol					
Pejlemærker	Initiativer	Effekt			
Sundhedsbelastningen fra anvendelsen af de særligt problematiske stoffer (kræftfremkaldende og hormonforstyrrende stoffer) reduceres med 40 procent ved udgangen af 2015 i forhold til belastningen i 2011.	Mere effektiv og skrap godkendelsesordning.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
	Tilskudsordning til alternative sprøjtemidler.	Nedsat belastning af menneskers sundhed, natur og grundvand – samt øget incitament til omlægning til økologi.	x	x	x
	Øget indsats i forhold til EU-risikovurderinger.	Øget beskyttelse i hele EU.	x	x	x
	Forskningsindsats til at udbygge viden og udvikle metoder til godkendelsesordningen.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
	Øget anvendelse af oplysninger fra indberetninger fra sprøjtejournaler i kontrollen af lovlig anvendelse af sprøjtemidler i jordbrugserhvervet.	Minimering af ulovlig import og anvendelse af sprøjtemidler.	x	x	x
	Øget indsats mod ulovlig import af sprøjtemidler.	Mindre ulovlig import af sprøjtemidler og dermed øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
	Skærpet sanktionering af ulovlig import og anvendelse af sprøjtemidler.	Mindre ulovlig import af sprøjtemidler og dermed øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
	Uddannelse og kontrol for at understøtte nye krav til syn af sprøjter.	Beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
	Skærpet myndighedskontrol.	Øget overholdelse af reglerne – og øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
Borgerrettet kommunikation om jordbrugserhvervets forbrug for sprøjtemidler, om sikker anvendelse og om risiko forbundet med deres anvendelse.	Større viden og tryghed hos befolkningen.	x	x	x	

Grundvand					
Pejlemærker	Initiativer	Effekt	2013	2014	2015
Ingen overskridelse af sprøjtemidlers grænseværdier i grundvandet.	International vurdering af godkendelsesordningen.	Bedre beskyttelse af grundvandet.	x	x	
	Mere viden om sprøjtemidlers risiko for udvaskning til grundvandet.	Hurtigere effektivering af indgreb for at sikre bedre beskyttelse af grundvandet.		x	x
	Styrket samarbejde mellem myndigheder, virksomheder og organisationer om håndtering af punktkildeforurening.	Færre forbudte sprøjtemidler i grundvandet og mindre punktkildeforurening med godkendte stoffer.	x	x	
	Styrket indsats i EU og Nordzonen.	Bedre beskyttelse i hele EU og mere lige konkurrencevilkår.	x	x	x
	Målrettet kommunikation til borgerne om grundvandsbeskyttelsen og om den restriktive godkendelsesordning for pesticider.	Mere viden om grundvandsbeskyttelsen og større tryghed hos befolkningen.	x	x	x
	Forskningsindsats på grundvandsområdet.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x
Fødevarer					
Pejlemærke	Initiativer	Effekter			
Indholdet af rester af sprøjtemidler i danske fødevarer skal være så lavt som muligt.	Særlig indsats i EU for at sikre lave grænseværdier for rester af sprøjtemidler i fødevarer.	Reduceret belastning af forbrugernes sundhed.	x	x	x
	Øget fokus på undersøgelse af risikoen for kombinationseffekter i forhold til rester i fødevarer.	Reduceret belastning af forbrugernes sundhed.	x	x	x
	Øget indsats for undersøgelse af forekomsten og risikoen for rester af sprøjtemidler i foderafgrøder.	Reduktion i den sundhedsmæssige belastning for husdyr og mennesker.	x	x	x
	Udvidelse af kontrol-programmet, så det omfatter rester i foderafgrøder.	Øget fødevarer sikkerhed.	x	x	x
	Test af flere stoffer og forkortelse af analysetiden.	Forbedret kontrol og øget viden om rester i fødevarer.	x	x	x
	Øget kontrol for sikkert foder og sikre fødevarer på virksomheder.	Udbygget kvalitetssikring i forhold til risikovurdering, produktkvalitet og styrket leverandørvurdering.	x	x	x
	Fokus på særlige problemafgrøder eller oprindelsessteder.	Øget fødevarer sikkerhed.	x	x	x
	Målrettet information til forbrugerne om brugen af sprøjtemidler og forekomsten af rester på fødevarer og forbrugernes mulighed for at påvirke erhvervet via deres indkøbsvaner.	Forbrugerne vil i højere grad kunne træffe et bevidst valg af fødevarer på et oplyst grundlag.	x	x	x
	Offentliggørelse af årlige kontrolresultater af rester af sprøjtemidler på fødevarer.	Forbrugerne vil i højere grad kunne træffe et bevidst valg af fødevarer på et oplyst grundlag.	x	x	x
	Rapport med overvågningsresultater.	Forbrugerne vil i højere grad kunne træffe et bevidst valg af fødevarer på et oplyst grundlag.	x		

Anvendelse og dyrkning						
Pejlemærke	Initiativer	Effekt	2013	2014	2015	
Alle jordbrug skal dyrkes efter principperne om integreret plantebeskyttelse inden 2014.	Målrettet IPM-rådgivning på landbrug.	Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.	x	x	x	
	Målrettet IPM-rådgivning på gartnerier.	Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.	x	x	x	
	På IPM-demonstrationsjordbrug afprøves nyeste viden, som kommunikerer til hele erhvervet.	Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.	x	x	x	
	Opdatering af afgrødespecifikke dyrkningsvejledninger.	Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.				x
	Øget fokus på IPM i uddannelsen af jordbrugere og rådgivere.	Reduktion i forbruget af sprøjtemidler og nedsat belastning.	x	x	x	
	Rådgivning om minimering af rester af sprøjtemidler i fødevarer.	Færre rester af sprøjtemidler i fødevarer.	x	x	x	
	Udvikling af overvågnings-, varslings- og beslutningsstøttesystemer for skadevoldere.	Optimeret brug af sprøjtemidler, så der opnås en reduktion i forbrug og belastning af sundhed, natur og grundvand.				x
	Forskningsindsats for at identificere barrierer hos brugerne af sprøjtemidler og øge vores viden om IPM.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x	
Kommune, region og stat skal sænke forbruget af sprøjtemidler i overensstemmelse med den frivillige aftale på området.	Bekæmpelsesstrategier for invasive arter.	Effektiv bekæmpelse af invasive plantearter og reduceret brug af sprøjtemidler.	x	x		
	Øget kommunikation og videndeling mellem kommuner og stat om sprøjtefri pleje.	Fastholdelse af et lavt forbrug af sprøjtemidler.	x	x	x	
	Opgørelse af forbruget af sprøjtemidler på offentlige arealer.	Informationsudveksling og overblik over udviklingen.		x		
Golfbranchen skal reducere forbrug og belastning af sprøjtemidler.	Styrket efteruddannelse af greenkeepere om alternative bekæmpelses- og plejestrategier – og dermed om IPM.	Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.	x	x	x	
	Ny internetportal til indberetning af sprøjtemiddelforbrug.	Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.	x			
	Fortsættelse af kontrolkampagner på golfbaner, så længe der er overtrædelser.	Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.	x			
	Evaluering af de nye regler.	Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.		x		
	Forskningsindsats på golfbaner.	Reduceret sprøjtemiddelforbrug og -belastning.	x	x	x	
Haveejerne skal i større omfang vælge de mindst belastende sprøjtemidler.	Årlig information om de mindst belastende midler og større informationskampagne målrettet haveejere i 2015.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x	x	x	
	Ny informationskampagne om ulovlig import af sprøjtemidler til haveejere.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.		x		
	Nye vilkår for salg af sprøjtemidler til haveejere.	Øget beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x			
	Strammet adgang til køb af sprøjtemidler.	Bedre beskyttelse af sundhed, natur og grundvand.	x			
	Årlig statistik over salg til haveejere.	Bedre viden til mere målrettet information.	x	x	x	

Finansiering

Sprøjtemiddelstrategien er primært finansieret af de indtægter, som kommer fra den nye afgift på sprøjtemidler. Dertil kommer fremover en finansiering af behandlingen af ansøgninger om godkendelse af sprøjtemidler via gebyrer og endelig omdisponeringer i Fødevareministeriet og

Miljøministeriet. Den samlede finansiering for den treårige periode er på 253,5 mio. kr. – den årlige finansiering er dermed i gennemsnit på 84,5 mio. kr. Tabel 1 angiver beløbet, der er afsat til de enkelte områder i sprøjtemiddelstrategien.

Tabel 1. Finansiering af de enkelte indsatsområder i den treårige planperiode.

Indsatsområde	I alt	2013	2014	2015
Styrket indsats for beskyttelse af grundvand.	30,3 mio. kr.	8,9 mio. kr.	10,8 mio. kr.	10,6 mio. kr.
Øget kontrol bl.a. ulovlig import og øget fødevarerikkerhed.	35,7 mio. kr.	10,5 mio. kr.	12,9 mio. kr.	12,3 mio. kr.
Skrappere godkendelsesordning og øget dansk indsats i EU.	87,8 mio. kr.	27,8 mio. kr.	29,5 mio. kr.	30,5 mio. kr.
Øvrige virkemidler, herunder forskning, rådgivning og information.	99,7 mio. kr.	32,4 mio. kr.	32,2 mio. kr.	35,1 mio. kr.
Sum	253,5 mio.kr.	79,6 mio. kr.	85,4 mio. kr.	88,5 mio. kr.

Beskyt vand, natur og sundhed – Sprøjtemiddelstrategi 2013-2015

2012/2013:7

Henvendelse om udgivelsen kan i øvrigt ske til
Miljøministeriets Informationscenter

Tlf.: 70 12 02 11 kl. 9.00-16.00
E-mail: info@mim.dk

ISBN trykt udgave
978-87-92985-04-0

ISBN elektronisk udgave
978-87-92985-05-7

Design
Operate A/S

Omslag
India

Foto
iStock
Colourbox
Henrik Holm
Miljøministeriet

Tryk
Rosendahl Schultz Grafisk A/S

Web
Publikationen kan hentes eller bestilles i
Miljøministeriets netboghandel
<http://mim.schultzboghandel.dk/>
eller på <http://www.fvm.dk/publikationer>

